

KOSOWO

Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

Informacje ogólne

powierzchnia	10 887 km ²
stolica	Pristina (ok. 600 tys. mieszkańców)
Ludność	ok. 1,84 mln, w tym 88% Albańczyków, 6% Serbów, 3% Bośniaków oraz 3% innych narodowości, tj. Gorani (muzułmańska ludność słowiańska), Romów, Aszkali, Egipcjan, Turków
języki	albański, serbski, bośniacki oraz turecki
Prezydent Kosowa	Vjosa Osmani - (od 4 kwietnia 2021 r.)
Premier	Albin Kurti (od 22 marca 2021 r.)
I Wicepremier, Minister Integracji Europejskiej, Rozwoju i Dialogu	Besnik Bislemi (od 22 marca 2021 r.)
II Wicepremier, Minister Spraw Zagranicznych i Diaspory	Donika Gërvalla – Schwarz (od 22 marca 2021 r.)
Minister Edukacji, Nauki, Technologii i Innowacji	Arbërie Nagavci (od 22 marca 2021 r.)
Minister Przemysłu, Przedsiębiorczości i Handlu	Rozeta Hajdari (od 22 marca 2021 r.)
Minister Gospodarki	Artane Rizvanolli (od 22 marca 2021 r.)

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	2024*
PKB dynamika (%)	4,1	4,4	3,7	4,0	-5,3	10,7	4,1	5,5	6,1
Inflacja (%)	0,2	0,9	2,2	3,2	0,2	3,4	11,6	4,3	2,2
Stopa bezrobocia	32,9	30,6	25,2	25,1	26,0	25,9	25,8	-	-
Eksport towarów (mld EUR)	0,35	0,3	0,3	0,2	0,5	0,8	0,9	1,0	-
Import towarów (mld EUR)	2,7	3,0	3,4	4,0	3,0	4,1	4,5	4,9	-
Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (mln EUR)	219,7	281,3	300,1	280,1	180,1	100,0	100,0	-	-

Źródło: CIA, Vienna Institute for International Economic Studies <https://wiiw.ac.at/>, Agencja Statystyczna Kosowa (<https://ask.rks-gov.net>),

* prognoza

1. Sytuacja polityczna

14 lutego 2021 r. w Kosowie odbyły się przedterminowe wybory parlamentarne. Zdecydowane zwycięstwo odniosło w nich Vetëvendosje (VV, Samostanowienie) Albina Kurtiego – lewicowa partia o antyestablishmentowym nastawieniu. Partia opozycyjna wygrała wybory dzięki obietnicom walki z korupcją i nepotyzmem. Ugrupowanie to zdobyło (według niepełnych wyników) blisko 48% głosów, co oznacza wzrost o 20 p.p. w porównaniu do wyborów w październiku 2019 r.

Odsunięcie dwóch głównych partii od władzy w Kosowie uważane jest tam za polityczny zwrot. Wyraźnie wskazuje bowiem, że na znaczeniu stracili zarówno politycy wywodzący się z UCK, jak i polityczni spadkobiercy Ibrahima Rugovy, pierwszego przewodniczącego LDK. Jednym z powodów jest wiek Kosowian. Średnia wieku w liczącym 1,3 mln kraju nie przekracza 29. roku życia i coraz mniej wyborców pamięta wojnę z 1999 r., która była polityczną trampoliną dla rządzących dotychczas krajem.

Wraz z wygranymi przez Vetëvendosje wyborami nadzieją na zmiany w nękanym przez bezrobocie i korupcję Kosowie stał się 45-letni Albin Kurti. Jego zwolennicy uważają go za człowieka spoza układów (choć krótko był premierem w ubiegłym roku). Krytycy postrzegają zaś za radykała, który chce połączenia Kosowa z Albanią, co byłoby groźne dla całego tętniącego nacjonalizmami regionu.

Kurti został premierem, choć sam nie może się ubiegać o mandat w parlamencie ze względu na wyrok, jaki ciąży na nim za zorganizowanie rozróby w kosowskim parlamencie przed trzema laty. Kurti, będący wówczas przywódcą opozycji, rozpylił na sali obrad kilkakrotnie gaz łzawiący, nie chcąc dopuścić do głosowania w sprawie wspólnej granicy z Czarnogórą oraz ustanowienia kompromisu w sprawie oddania części regionu pod administrację Serbów.

Z tego powodu Vetëvendosje uważana jest przez część obserwatorów za radykalne, nacjonalistyczne ugrupowanie. Jej program gospodarczy i społeczny ma jednak mocną lewą nogę: kładzie silny nacisk na przywrócenie regulacji w państwie oraz wzmocnienie oston socjalnych. Kurti zapowiadał podczas kampanii wyborczej koniec z możnowładztwem polityków oraz lokalnych kacyków. Obiecał skończyć z nepotyzmem oraz korupcją, zadeklarował walkę z 25-proc. bezrobociem.

Ważną rolę może w najbliższym czasie odegrać w Kosowie 39-letnia prawniczka Vjosa Osmani, która w listopadzie 2021 r. została wybrana przez parlament na tymczasową prezydent Kosowa z rekomendacji Vetëvendosje. Osmani zastąpiła wówczas na tym stanowisku Hashima Thaciego, który został aresztowany przez Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze za zbrodnie UCK popełnione na Serbach podczas wojny w 1999 r.

Ogłoszenie przedterminowych wyborów było konsekwencją orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z grudnia 2020 r. o niezgodności powołania rządu Avdullaha Hotiego w czerwcu 2020 r. z ustawą zasadniczą. Znaczący spadek poparcia i najniższe wyniki w historii uzyskały ugrupowania odgrywające kluczową rolę na scenie politycznej od ogłoszenia niepodległości przez Kosowo w 2008 r., wywodzące się ze struktur Armii Wyzwolenia Kosowa (UÇK). Demokratyczna Partia Kosowa (PDK) zdobyła 17,36% głosów, a Sojusz na rzecz Przyszłości Kosowa (AAK) – 7,41%. Centrowa Demokratyczna Liga Kosowa (LDK) premiera Hotiego uzyskała 13,18% głosów. Serbska Lista – ugrupowanie wspierane przez rząd w Belgradzie – otrzymała 6,4% głosów i zajmie wszystkie 10 miejsc zagwarantowanych dla przedstawicieli mniejszości serbskiej (kolejne 10 przypadła przedstawicielom pozostałych mniejszości narodowych). Frekwencja była rekordowo wysoka i wyniosła 47% (w 2019 r. – 44,5%).

4 kwietnia 2021 r. Vjosa Osmani została wybrana przez Zgromadzenie Narodowe na prezydenta Kosowa.

W Kosowie działają misje UNMIK oraz EULEX, a także prowadzona przez NATO operacja KFOR. Polska jest silnie obecna w tych międzynarodowych inicjatywach, szczególnie w unijnej misji EULEX, gdzie Polacy są najliczniejszą grupą narodowościową. Kosowo pozostaje jedynym krajem Bałkanów Zachodnich objętym reżimem wizowym UE.

Relacje PL-Kosowo

Parlament Kosowa przyjął deklarację niepodległości 17 lutego 2008 r. Polska uznała Kosowo w dniu 26 lutego 2008 r., jednak do tej pory nie nawiązała stosunków dyplomatycznych. Obecnie Republikę Kosowa uznaje 115 państw, w tym przeważająca część państw UE (23 spośród 28; 5 państw UE nieuznających niepodległości to Cypr, Grecja, Hiszpania, Rumunia i Słowacja) i NATO (25 spośród 29). Do tej pory spotkania na wysokim szczeblu odbywają się tylko na marginesie spotkań wielostronnych. Ostatnie takie spotkanie miało miejsce 11.05.2018 r. – Min. J. Czaputowicz spotkał się z pierwszym wicepremierem i min. sz Kosowa B. Pacollim przy okazji spotkania ministrów spraw zagranicznych państw Europy Środkowej i Południowej w Grecji. W dniu 25 lipca 2018 r. Minister Przedsiębiorczości i Technologii przyjął w Warszawie wizytę Valdrina Lluki, Ministra Rozwoju Gospodarczego Kosowa.

2. Sytuacja gospodarcza

W wyniku wybuchu COVID-19 gospodarka Kosowa skurczyła się o 9,1% w 2020 r. (w 2019 r. 4%). Diaspora kosowska silnie wspierała konsumpcję krajową; wynagrodzenia pracowników wzrosły o 18% w porównaniu z 2019 r. i wyniosły 13,6% PKB. Spadek PKB został nieco złagodzony przez spadek importu towarów i usług (13,5% r / r).

Kosowo przeznaczyło około 570 mln EUR na wysiłki na rzecz naprawy gospodarczej w 2020 r., a dodatkowo 200 mln EUR na wsparcie dla sektora prywatnego w grudniu. Nie ma to wpływu na kursy walutowe, ponieważ kraj jednostronnie wprowadził EUR.

Rząd kontynuował wdrażanie programu naprawy gospodarczej, w ramach którego przeznaczono 365 mln euro środków na wsparcie przedsiębiorstw, tworzenie miejsc pracy i stymulowanie zagregowanego popytu. Zgromadzenie Kosowa zatwierdziło dodatkowy bodziec fiskalny w wysokości 200 mln EUR (lub około 3% PKB) dla programu naprawy gospodarczej na początku grudnia 2020 r. Plan obejmuje środki mające na celu ułatwienie dostępu do kredytów dla przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych, zapewnienie ukierunkowanych ulg podatkowych oraz dopłaty do czynszów dla firm, stymulowanie zatrudnienia poprzez subsydiowanie wynagrodzeń pracowników i zachęcanie do inwestycji kapitałowych. Dodatkowy pakiet przewiduje wsparcie dla firm dotkniętych kryzysem, propozycje dopłat do wynagrodzeń dla pracowników, którzy stracili pracę oraz zniesienie podatku VAT na wszystkie surowce.

Stopa bezrobocia na poziomie 30% i bezrobocie wśród młodzieży ok. 60% (średnia wieku w Kosowie ok. 26 lat) stanowi zachętę do emigracji i napędza znaczącą nieformalną gospodarkę. Kosowo cieszy się najniższymi kosztami pracy w regionie. Jednak wysoki poziom korupcji, niemożność egzekwowania kontraktów i niepewne dostawy energii elektrycznej zniechęciły potencjalnych inwestorów. Niepewność dostaw energii elektrycznej utrudnia rozwój gospodarczy kraju. W celu poprawy sytuacji w energetyce Kosowo otrzymało wsparcie USA oraz Banku Światowego. Dotyczy to ogłoszenia

przetargu na budowę nowej elektrowni, naprawy istniejącej elektrowni węglowej oraz rozwoju kopalni węgla.

Rząd Kosowa wprowadził niedawno kilka zmian w polityce fiskalnej rozszerzając listę towarów bezcłowych, zmniejszając podatek VAT w odniesieniu do podstawowych artykułów żywnościowych i usług użyteczności publicznej oraz podwyższając stawkę podatku VAT na pozostałe towary.

Realny wzrost PKB w 2021 r. wyniósł 10,7 %. Wynika to z m.in. silniejszego niż oczekiwano odbicia przy wsparciu przez diasporę.

Stopa bezrobocia w Kosowie jest najwyższa w Europie i wynosi 25,8%.

Pomimo pozytywnych wyników pod względem dochodów istnieją obawy dotyczące stabilności modelu wzrostu. Obecny model wzrostu, napędzany głównie konsumpcją prywatną, inwestycjami w projektach infrastruktury publicznej, przynoszących niewielki zwrot i inwestycjami prywatnymi w niezbywalne działania o niskiej produktywności oraz pomoc darczyńców są nie do utrzymania na dłuższą metę.

Kosowo stoi przed takimi wyzwaniami strukturalnymi, jak:

1. Wspieranie zrównoważonego zatrudnienia poprzez poprawę jakości edukacji, powiązanej z potrzebami rynku pracy,
2. Reorganizacja sektora zdrowia w celu zapewnienia dostępności usług zdrowotnych obywatelom
3. Tworzenia warunków dla zrównoważonych dostaw energii.

Koszt reform szacuje się na 543 442 416 EUR (w tym bezpośrednie wydatki budżetowe, pożyczki, fundusze IPA i inne). Te reformy będą finansowane głównie z budżetu Kosowa, ale także z zewnętrznych środków finansowych takich jak dotacje i pomoc techniczna.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej.

Polska jako jedno z pierwszych państw uznała niepodległość Kosowa, natomiast do chwili obecnej nie nawiązała stosunków dyplomatycznych (względy polityczne). Brak bilateralnych stosunków umownych utrudnia współpracę gospodarczą oraz prowadzenie inwestycji przez polskich i kosowskich przedsiębiorców.

3. Wielkość i struktura obrotów towarowych między Polską a Kosowem

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Dynamika <u>2022</u> <u>2021</u>	X 2023	Dynamika <u>2023</u> <u>2022</u>
Eksport	59,9	64,6	76,6	74,8	110,1	106,8	96,9%	108,9	127,4%
Import	6,5	10,9	10,1	5,2	6,9	7,2	104,4%	14,8	311,8%
Obroty	66,4	75,5	86,6	80,0	117,0	113,9	97,4%	123,7	137,1%
Saldo	53,4	53,6	66,5	69,6	103,3	99,6	-	94,1	-

Źródło: GUS, w MLN EUR

W 2022 r. wg. danych statystycznych GUS wzajemne obroty handlowe osiągnęły wartość 113,9 mln EUR, w tym polski eksport do Kosowa 106,8 mln EUR (spadek o 3% w porównaniu z 2021 r.). Natomiast import z Kosowa osiągnął wartość 7,2 mln EUR (wzrost o 4,4% w stosunku do 2021 r.). Wzajemne obroty zmniejszyły się 2,6% w skali roku.

W polskim eksporcie dominują:

- papierosy
- tworzywa sztuczne w formach podstawowych
- maszyny i urządzenia mechaniczne
- zwierzęta żywe
- kotły i turbiny
- mięso i podroby jadalne
- pieczywo cukiernicze

W polskim imporcie dominują:

- rudy cynku i koncentraty
- odpady i złom metali szlachetnych
- kamienie szlachetne i półszlachetne
- tworzywa sztuczne i kauczuk
- obuwie
- różne przetwory spożywcze

Kosowo zajmuje 96 miejsce wśród partnerów handlowych Polski, biorąc pod uwagę obroty towarowe ogółem. Pod względem wartości polskiego eksportu – zajmuje 77 miejsce wśród partnerów handlowych Polski. Udział Kosowa w polskich obrotach towarowych jest znikomy, co w pewnej mierze wynika ze stosunkowo małej skali tego rynku.

4. Kosowo – Unia Europejska

Kosowo jest potencjalnym krajem kandydującym do przystąpienia do UE. Ogłosiło jednostronnie niepodległość w lutym 2008 r. Niepodległości Kosowa nie uznało pięć państw członkowskich UE (Cypr, Grecja, Rumunia, Słowacja i Hiszpania) oraz dwa państwa w regionie (Serbia oraz Bośnia i Hercegowina). W lipcu 2018 r., sześć lat po wydaniu planu działania dotyczącego liberalizacji reżimu wizowego, Komisja potwierdziła, że Kosowo spełniło wszystkie kryteria. W następstwie przedłużających się negocjacji międzyinstytucjonalnych i ostatecznego głosowania w Parlamencie Europejskim w kwietniu 2023 r. obywatele Kosowa nie później niż od stycznia 2024 r. będą mogli korzystać z ruchu bezwizowego, podróżując do strefy Schengen. Po tym jak w kwietniu 2013 r. osiągnięto przełomowe porozumienie w sprawie normalizacji stosunków między Belgradem i Prisztiną (zwane „porozumieniem brukselskim”), w czerwcu 2013 r. Rada Europejska podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji w sprawie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu z Kosowem, który wszedł w życie 1 kwietnia 2016 r. Przyszła integracja Kosowa z UE, podobnie jak w przypadku Serbii, pozostaje ściśle związana z prowadzeniem wspieranego przez UE dialogu wysokiego szczebla między Kosowem a Serbią, który powinien prowadzić do prawnie wiążącej kompleksowej umowy w sprawie normalizacji

Ministerstwo Rozwoju i Technologii

---

stosunków. Popierany przez USA odnowiony wniosek UE został przedstawiony na początku 2023 r., po czym odbyło się spotkanie stron na wysokim szczeblu w sprawie jego wdrożenia. Powinien on nadać nowy impuls procesowi normalizacji.

Opracował:

Departament Handlu i Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwa Rozwoju i Technologii
styczeń 2024 r.